

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยนี้ อาศัยรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning and Action: PLA)

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เยาวชนเพศชายหรือเพศหญิงอายุระหว่าง 10-35 ปี สถานะโสดหรือสมรสอาศัยอยู่ในชุมชน และมีความสนใจเข้ารับการพัฒนา จำนวน 3 ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

- 1) บ้านวะโคโกร โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สอง ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
- 2) บ้านขุนตื้นน้อย (ห่อมบ้านขุนตื้นน้อยและห่อมบ้านปีพอ) โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนขุนตื้นน้อย ตำบลแม่ตั้น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
- 3) บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ พื้นที่เยี่ยมเยียนโครงการขยายผลโครงการหลวงน้ำแข่วง

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ จึงต้องมีการกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2) แบบประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งแบบประเมินจะเป็นลักษณะแบบทดสอบปรนัย (แบบถูก-ผิด) โดยมีจำนวนคำถามทั้งหมด 20 คำถาม และกำหนดค่าระดับคะแนนและผลการประเมิน ดังต่อไปนี้

คะแนนที่ได้	19 - 20 คะแนน	ผลการประเมิน	ดีมาก
คะแนนที่ได้	16 - 18 คะแนน	ผลการประเมิน	ดี
คะแนนที่ได้	13 - 15 คะแนน	ผลการประเมิน	พอใช้
คะแนนที่ได้	10 - 12 คะแนน	ผลการประเมิน	อ่อน
คะแนนที่ได้	0 - 9 คะแนน	ผลการประเมิน	ตก

3) แบบบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต โดยแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมในขณะที่ปฏิบัติงานจริง จะทำการบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกตทั้งหมด 10 ด้าน ประกอบด้วย

- 3.1) ด้านความตั้งใจและมุ่งมั่นในการฝึกอบรม
- 3.2) ด้านความสามารถในการเรียนรู้ในเรื่องที่อบรม
- 3.3) ด้านการให้ความร่วมมือในการฝึกอบรม
- 3.4) ด้านความกล้าในการซักถามและแสดงความคิดเห็น
- 3.5) ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นในกลุ่ม
- 3.6) ด้านความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน
- 3.7) ด้านทักษะและปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนและถูกต้อง
- 3.8) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- 3.9) ด้านความเชื่อมั่นและกล้าปฏิบัติงานจริง
- 3.10) ด้านความมีภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานกลุ่ม

โดยการประเมินพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต จะให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

ระดับพฤติกรรมมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
ระดับพฤติกรรมมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ระดับพฤติกรรมปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ระดับพฤติกรรมน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

4) แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist question) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และชนเผ่า

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้ ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนรู้ 2) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านวิทยากรและเทคนิคการสอน 4) ด้านสื่อการสอนประกอบการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านสถานที่และระยะเวลา โดยแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

ระดับทัศนคติมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
ระดับทัศนคติมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ระดับทัศนคติปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ระดับทัศนคติน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ระดับทัศนคติน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ดี ชม ในการอบรม และหัวข้อ
ที่ผู้เข้าอบรมสนใจที่จะเข้ารับการอบรมครั้งต่อไป โดยแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

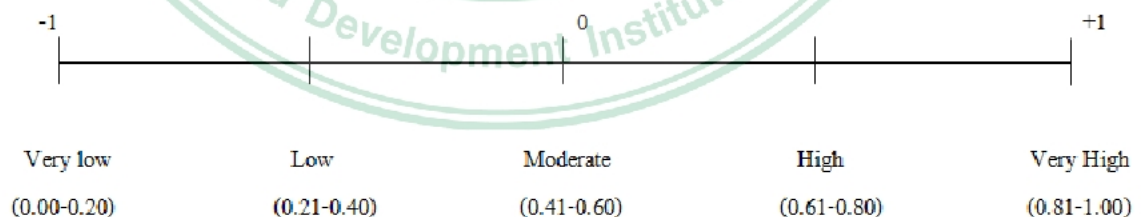
5) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการแสดงทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้โดยสถิติ

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะข้อมูลการสังเกตพฤติกรรม บันทึกพฤติกรรมในการทำกิจกรรมร่วมกันและทัศนคติ
เชิงสร้างสรรค์จะกระทำโดยการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ที่จะได้นำไปสู่
การเชื่อมโยงเพื่อแปรผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความถี่ (Frequency)
และร้อยละ (Percentage)

2) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติ จะนำวิธีการให้ค่าคะแนนซึ่งเป็นดัชนี
ค่าเฉลี่ยหรือน้ำหนักถ่วงเฉลี่ย (Weighted Average Index: WAI) มาใช้เป็นเครื่องมือในการแปล
ความหมายค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติ แสดงดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ดัชนีค่าเฉลี่ย (Weighted Average Index: WAI)

ที่มา: A. Black and Dean J. Champion, 1976

3) เปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยจำแนกตามชนเผ่า กรณีเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติทดสอบการแจกแจงแบบที (t- test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4) วิเคราะห์คำถามปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ดี ชม ในการอบรม และหัวข้อที่ผู้เข้าอบรมสนใจที่จะเข้ารับการอบรมครั้งต่อไป จะใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อความหรือสรุปความ โดยจำแนกเป็นประเด็น

3.1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

1) ศึกษาเป้าหมายและแผนการพัฒนาชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคตของชุมชนที่เยาวชนอาศัยอยู่ใน 3 ชุมชน โดยการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ แผนชุมชนและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับเยาวชนและผู้นำในชุมชนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของชุมชน

3) ประชุมระดมสมองร่วมกับกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับประเด็นและเป้าหมายการพัฒนาของชุมชน และบทบาทของเยาวชน

4) คัดเลือกเยาวชนเพศชายและเพศหญิงอายุระหว่าง 10-35 ปี ที่อาศัยอยู่ในชุมชน และมีความสนใจเข้ารับการพัฒนา จำนวน 3 ชุมชน โดยการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ร่วมกับเยาวชนในชุมชน

5) คัดเลือกหัวข้อการเรียนรู้ร่วมกับเยาวชนเพื่อพัฒนาโครงการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (learning by doing) อย่างน้อยห่อย่อมบ้านละ 1-2 เรื่อง

6) ประเมินผลก่อนการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบและการสัมภาษณ์

7) ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในหัวข้อการเรียนรู้ที่ได้คัดเลือกเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง ใน 3 ชุมชน โดยการเรียนรู้จะมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนา 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อตนเองและชุมชน

8) บันทึกพฤติกรรมของเยาวชนในขณะการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต ซึ่งการบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกตจะทำอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในขณะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และจะนำผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง

- 9) ประเมินผลหลังการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบและการสัมภาษณ์
- 10) ประเมินทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้
- 11) สังเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง
- 12) สังเคราะห์แนวปฏิบัติการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง

3.2 สถานที่ดำเนินงานวิจัย

- 1) บ้านวะโคโกร โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สอง ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
- 2) บ้านขุนตื้นน้อย (ห่อมบ้านขุนตื้นน้อยและห่อมบ้านปีพอ) โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนขุนตื้นน้อย ตำบลแม่ตั้น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
- 3) บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ พื้นที่เยี่ยมเยียนโครงการขยายผลโครงการหลวงน้ำแข่วง

